

Strategi Adaptasi *Motivational Interviewing* (AMI): Aspek Keyakinan, Empati Dan Perubahan Tingkah Laku Dan Kesannya Terhadap Latihan Kaunseling Penyalahgunaan Dadah (*Adaptation Motivational Interviewing (AMI) Strategy: Confidence, Empathy and Behavioral Change Aspects and Their Effects on Drug Abuse Counseling Training*)

Puteri Hayati Megat Ahmad
¹Nurul Hudani Md Nawi
Azreel Azim Abdul Alim

*Fakulti Psikologi dan Pendidikan
Universiti Malaysia Sabah
88400 Kota Kinabalu, Sabah*

¹Corresponding e-mail: [nurul@ums.edu.my]

Adaptation Motivational Interviewing strategy is a counseling strategy and psychotherapy approach to obtain clients' motivation during treatment by focusing on a positive change product of the client. The interest in running of such program has increased in reducing cases of drug abuse. Therefore, this study was done to examine the effectiveness of Adaption Motivational Interviewing training toward confidence, empathy and behavioral change aspects among selected prison officers in Sabah. A total of 65 prison officers, 53 males (72.6%) and 12 females (16.4%) with mean age of 32.25 (SD=7.19) participated in the study. The study is a quantitative study that used a quasi-experimental method and questionnaires (Counseling Response Questionnaires, Confidence and Knowledge Scale as well as a developed moduled by the researchers that is consistent with The Behavior Change Counseling Index (BECCI)). Overall the study showed that there was a significant difference in the effect of Adaptation Motivational Interviewing training among the prison officers in Sabah between the scores of confidence ($t(63) = -11.35, k < .05$) and empathy ($t(63) = -21.90, k < .05$) before and after training. Furthermore, behavioural change aspect before and after training also showed a significant difference ($t(63) = -14.67, k < .05$). Consequently, this study contributes to the importance of the effort in identifying confidence, empathy and behavioral change among the prison officers in Sabah. This drug abuse counseling program can be a guideline to standardize the development and quality of life among prison officers without neglecting the integrity element. Moreover, an improvement has to be identified to increase the effectiveness of the program in the series of AMI training in the future.

Keywords: Adatation Motivational Interviewing, counseling training, confidence, empathy, behavioral change

Kepentingan latihan yang diberikan kepada pegawai penjara akan meningkatkan sistem kemahiran dan latihan khusus di institut penjara dan pada masa yang sama akan membantu mengatasi masalah pesalah di negara Malaysia secara amnya. Latihan strategi Adaptasi Motivational Interviewing, AMI dis-

arankan untuk diaplikasikan sebagai strategi rawatan oleh pegawai pemulihan penjara kerana strategi ini dapat membantu klien untuk mengubah tingkah laku menagih dadah. AMI di pilih kerana ia adalah strategi kaunseling yang sering dikaitkan dengan rawatan penagihan dan dikenali sebagai intervensi utama bagi rawatan penyalahgunaan bahan (Hetteema,

Steele dan Miller, 2005). Ia adalah pendekatan rawatan yang paling banyak mempunyai bukti empiris dalam aspek keberkesanan rawatan selain daripada Latihan Kemahiran Tingkah Laku Kognitif (Burke et al., 2002; Dunn et al., 2001). Di samping itu, AMI juga terbukti sebagai satu pendekatan bersifat kos efektif (Project MATCH Research Group, 1997).

Pegawai-pegawai pemulihan di institusi Penjara Negeri Sabah tidak mendapat latihan khusus untuk menjalankan rawatan terhadap pesalah-pesalah dadah sedangkan pada dasarnya, peratusan tertinggi pesalah yang masuk ke penjara-penjara di negeri Sabah melibatkan kes-kes berkaitan dengan penyalahgunaan dadah. Berdasarkan purata statistik kemasukan pesalah di institusi penjara sabah tahun 2014, iaitu lingkungan 4000 hingga 5000 orang pesalah dan 70 peratus daripadanya adalah berkait rapat dengan kes penyalahgunaan dadah (Jabatan Penjara, 2014). Selain itu, statistik kadar kemasukan semula (residivist) yang tertinggi juga terdiri daripada golongan ini. Program pemulihan yang dijalankan pada ketika ini adalah terlalu umum dan masih belum ada satu mekanisma khusus bagi menjalankan rawatan pemulihan ke atas pesalah dadah. Selain itu, pegawai pemulihan di institusi penjara juga tidak mendapat latihan khusus dalam menjalankan program pemulihan pesalah dadah (Jabatan Penjara, 2014). Oleh itu satu bentuk latihan khusus untuk menjalankan rawatan pemulihan dadah perlu dijalankan agar semua pegawai pemulihan di penjara mempunyai kemahiran dan dapat menjalankan rawatan secara berkesan. Selain terapeutic community, pegawai pemulihan penjara perlu didedahkan dengan kaedah/ strategi baru agar mereka boleh menyesuaikan strategi berdasarkan keperluan klien mereka. Banduan dadah yang telah dirawat diharap akan pulih dan boleh menjalani kehidupan secara bermakna terhadap komuniti dan masyarakat.

Latihan kaunseling yang ditekankan adalah menggunakan konsep Motivational Interviewing (MI) iaitu konsep yang telah dibangunkan oleh Dr. William Miller pada tahun 1983. Pada tahun 1990 bermulanya penulisan MI dari bengkel Terapi Kognitif Tingkah Laku yang dikendalikan oleh Dr Miller (Adam dan Madson, 2006). Dr Miller telah memberi garis panduan dalam memberi respon terhadap klien menerusi gaya empati, meneguhkan perubahan percakapan yang tidak sama dengan gaya kaunseling konfrantatif dalam orientasi rawatan masalah penagihan pada ketika itu (White dan Miller, 2007). Latihan kaunseling iaitu MI telah mengaitkan pendekatan konseptualnya dengan teori psikologi iaitu antaranya Teori Ketidakselarasan Kognitif (Cognitive Dissonance Theory) oleh Festinger (1957). Selain itu, Teori Persepsi Diri (Self Perception Theory) oleh Bem (1967, 1972) dan Theory Rogers (1959) dalam Miller dan Rose (2009). Teori tersebut telah menekankan faktor-faktor situasi interpersonal yang dianggap ‘cukup dan perlu’ untuk sesuatu perubahan berlaku. Selepas banyak kajian dan praktis klinikal telah dijalankan, didapati bahawa MI lebih efektif dari pendekatan yang sedia ada. Ini adalah kerana MI menekankan pengendalian hubungan interpersonal Pemusatan Klien melalui penyediaan suasana dan terapis meneroka secara terbuka selain penyelesaian didapati dalam keadaan persekitaran yang selamat dan kondusif (Miller dan Rollnick, 1991). Miller dan Rollnick (2002) menjelaskan pada sejarah awal, latihan kaunseling ini bukanlah satu intervensi secara berseendirian tetapi lebih kepada satu set teknik yang boleh digunakan bersama teknik-teknik lain. Tambahan lagi latihan Kaunseling ini juga adalah evolusi pendekatan humanistic berdasarkan Teori Carl Rogers (Miller dan Rollnick, 2002).

Kajian oleh Puteri Hayati, Shuaib Che Din dan Chua Bee Seok, (2013) berkaitan keakuran dan integriti latihan Adaptasi

Motivational Interviewing telah dijalankan di mana pengenalan terhadap kesan latihan menggunakan kaedah eksperimen-kuasi melalui perbandingan terhadap dua kumpulan subjek yang terdiri daripada 113 kaunselor pelatih. Dapatan menunjukkan wujudnya perbezaan yang signifikan berkaitan kesan latihan (respon empati, keyakinan melaksanakan kaunseling, kemahiran MI) antara subjek kumpulan rawatan berbanding kumpulan kawalan. Kajian ini menyumbang kepada pengukuhan kedudukan AMI sebagai satu kaedah terapi dan dari segi nilai utilitarian, manual latihan yang terhasil boleh menjadi model latihan AMI di Malaysia. Berdasarkan dapatan kajian di atas, maka pemindahan kemahiran dan ilmu strategi AMI yang bakal dilakukan melalui projek terhadap pegawai penjara ini diramal berjaya dan membawa manfaat kepada peserta.

Satu kajian bentuk eksperimen telah dijalankan untuk mengenalpasti keberkesanan strategi rawatan Modul Adaptasi Motivational Interviewing, AMI kaunseling individu empat sesi yang telah dibina bagi Kesediaan Untuk Berubah subjek dari 13 buah PUSPEN terpilih di Malaysia. Kumpulan rawatan (71 orang) dan kumpulan kawalan (71 orang) yang terdiri dari pelatih pusat pemulihan dan 21 kaunselor pelatih telah dilibatkan dalam kajian ini (Puteri Hayati & Mohd Azhar, 2010). Kaunseling individu strategi AMI dijalankan ke atas kumpulan rawatan manakala kumpulan kawalan diberi rawatan kaunseling individu pendekatan tradisional. Dapatan kajian menunjukkan terdapat perbezaan signifikan bagi Kesediaan Untuk Berubah (Pengenalpastian, Ketidakpastian, Perancangan) bagi kumpulan rawatan tetapi tidak bagi kumpulan kawalan. Dari aspek perkaitan pula, wujudnya hubungan positif dan signifikan bagi pengenalan dengan kekerapan masuk pelatih ke pusat pemulihan dan begitu juga dengan Pengenalpastian dan Ketidakpastian dengan tempoh lama menagih

subjek. Justeru itu penggunaan modul rawatan AMI yang akan diperkenalkan semasa projek pemindahan kemahiran dan ilmu bakal memberi faedah kepada klien (banduan) yang mendapat rawatan melalui peserta.

Kajian Puteri Hayati (2013) berkaitan penggunaan modul rawatan AMI telah dijalankan ke atas 15 orang Kaunselor Berdaftar yang sedang mengikuti Sarjana Psikologi Kaunseling (Penyalahgunaan Dadah). Kajian tersebut adalah kajian kualitatif untuk melihat pandangan subjek terhadap Modul AMI berkaitan fokus, modul paling manfaat, modul paling sesuai, modul paling sukar dijalankan dan modul paling diminati oleh klien. Selain itu, kajian ini juga melihat pandangan subjek terhadap kesesuaian modul untuk mengatasi masalah tingkah laku penyalahgunaan dadah, kesesuaian modul sebagai rawatan penyalahgunaan dadah dalam sesi kaunseling, keberkesanan modul untuk menjana perubahan percakapan klien, meneroka ketidakpastian, kesediaan untuk berubah klien dan minat subjek untuk menggunakan modul tersebut. Dapatan kajian menunjukkan 93.3 % subjek berpendapat bahawa modul rawatan berkesan untuk meneroka ketidakpastian klien dan 80% subjek berpendapat modul berkesan untuk meneroka kesediaan untuk berubah klien penyalahgunaan dadah. Berdasarkan dapatan positif kajian, maka modul ini boleh digunakan sebagai panduan oleh mana-mana kaunselor ketika menjalankan sesi kaunseling penyalahgunaan dadah.

Selain dari beberapa kajian berkaitan strategi AMI dan latihan yang telah dijalankan oleh Ketua Projek, beberapa kajian latihan dari barat turut diutarakan, antaranya; kajian melibatkan 24 orang subjek oleh Miller dan Mount (2001) untuk menilai keberkesanan bengkel AMI (15 jam) kepada pegawai parol dan kaunselor pemulihan komuniti melalui kaedah pengajaran didaktik, demonstrasi

dan praktis dalam kumpulan kecil. Melalui kajian ini, pengetahuan laporan sendiri, kecekapan dan penggunaan teknik AMI meningkat selepas latihan dan telah dapat dikekalkan selama empat bulan susulan. Begitu juga didapati peningkatan penggunaan respon refleksi dan kemahiran konsisten MI, serta nisbah tinggi dalam kemahiran refleksi-soalan dan penurunan dalam respon tidak konsisten MI selepas menjalani latihan. Ini bermakna bengkel AMI ini telah dapat memberi kesan terhadap kecekapan pelatih dari aspek pengetahuan, penguasaan teknik AMI, respon empati, respon refleksi, kemahiran konsisten MI dan kemahiran keseluruhan MI (penerimaan, egalitarian dan empati).

Miller et al. (2004) dalam kajian yang melibatkan latihan profesional kesihatan seramai 140 orang yang dibahagikan secara rawak kepada lima kaedah latihan; (a) bengkel, (b) bengkel dan maklumbalas, (c) bengkel dan sesi latihan personal, (d) bengkel, maklumbalas dan latihan dan (e) kumpulan kawalan (pembelajaran sendiri, menggunakan manual dan video latihan). Dapatan kajian ini menunjukkan kesemua empat kumpulan latihan menunjukkan kecekapan yang tinggi berbanding kumpulan kawalan (kumpulan latihan sendiri), terdapatnya peningkatan dalam skor kemahiran reflektif selepas menjalani latihan AMI.

White, Gazewood dan Mounsey (2007) dalam kajian pelajar perubatan tahun satu (112 orang) dan tahun tiga seramai 46 orang. Kajian menunjukkan subjek berpendapat bahawa kurikulum AMI adalah penting dan relevan di mana pengetahuan mereka meningkat tetapi dengan tahap kecekapan yang terhad. Subjek tahun satu menyatakan latihan telah meningkatkan keyakinan mereka untuk membantu klien dalam perubahan tingkah laku dan me-

rasakan ia adalah satu kemahiran yang penting manakala subjek tahun tiga telah mengaplikasikan kemahiran AMI apabila berhadapan dengan klien mereka. Dapatan signifikan kajian ini menunjukkan kurikulum AMI berpotensi meningkatkan kekerapan keupayaan peserta menangani masalah tingkah laku. Majoriti subjek berpendapat bahawa AMI adalah kemahiran berguna dan telah mempraktiskannya semasa internship mereka.

Latihan kaunseling melalui kaedah motivational interviewing (MI) adalah lanjutan daripada latihan dan kemahiran kepada pegawai penjara. Latihan ini diperkenalkan dengan tujuan memberikan pendedahan kepada pegawai penjara dan sebagai persediaan awal kepada mereka untuk pengintegrasian dan penyesuaian semula dalam mengatasi pesalah dipenjarakan. Kajian ini akan membantu melihat sejauh mana ilmu latihan kaunseling ini dapat meningkatkan kemahiran seperti keyakinan, berempati dan mengubah tingkahlaku kepada pegawai penjara.

Tujuan

Kajian ini bertujuan untuk melihat keberkesanan pengaplikasian latihan kaunseling penyalahgunaan dadah iaitu Motivational Interviewing, MI ke atas aspek keyakinan, berempati dan perubahan tingkah laku dalam kalangan pegawai penjara di Sabah. Kajian dijalankan akan memindahkan kemahiran khusus kaunseling penyalahgunaan dadah OARS (Open Question, Affirmation, Reflection, Summarizing) dan kemahiran mengubah tingkah laku kepada 65 orang pegawai penjara di Sabah berkaitan strategi Adaptasi Motivational Interviewing AMI. Peserta akan dilatih selama 5 hari dengan dengan pelbagai kaedah latihan termasuk main peranan, demonstrasi, dan analisis perbincangan ke atas rakaman simulasi.

Hipotesis

Hipotesis yang diutarakan ini adalah andaian jawapan kepada objektif yang telah dibina untuk kajian ini.

Hipotesis 1:

Terdapat perbezaan yang signifikan bagi aspek empati sebelum dan selepas latihan AMI.

Hipotesis 2:

Terdapat perbezaan yang signifikan bagi aspek keyakinan dalam melaksanakan kaunseling sebelum dan selepas latihan AMI.

Hipotesis 3:

Terdapat perbezaan yang signifikan bagi aspek perubahan tingkahlaku sebelum dan selepas latihan AMI.

Kepentingan

Kepentingan kajian ialah kepada beberapa pihak berkenaan seperti kerajaan Malaysia, Kementerian Pelajaran Tinggi, Jabatan Peguam Negara, Polis Diraja Malaysia agar dapat meningkatkan kerjasama dalam menambahbaik keperluan Sistem Keadilan Jenayah yang pada amnya terdiri daripada Jabatan Penjara Malaysia, serta kekerapan dalam menganjurkan program atau kempen dalam meningkatkan kesedaran akan kepentingan pengetahuan kemahiran kaunseling ini. Kajian ini penting kepada pegawai pemulihan penjara (Pegawai penjara yang dilatih akan mempunyai pengetahuan mengenai komponen motivasi untuk berubah dan dapat mengenalpasti tahap kesediaan untuk berubah (stages of change) klien agar lebih ramai pegawai pemulihan berkebolehan mengetahui bagaimana cara yang strategik untuk memulihkan banduan di penjara.

Selain daripada itu, pesalah yang ditahan di penjara kerana ia merupakan sebahagian daripada anggota masyarakat dan akan dikembalikan kepada masyarakat. Sekiranya mereka tidak dipulihkan, mereka mungkin akan terus melakukan jenayah berulang kali. Oleh itu, bekas banduan tidak lagi akan disalah anggap sebagai individu yang dilabelkan sebagai kejam dan sebagainya. Tambahan lagi, dalam pelarasan pembangunan dan kualiti hidup dikalangan pegawai penjara berharap agar dapat membantu pegawai penjara itu sendiri, yang berkemungkinan menghadapi masalah berkenaan dengan keyakinan, empati dan tingkahlaku di masa hadapan. Kajian ini juga akan dapat menentukan jumlah statistik pada mengaplikasikan kemahiran kaunseling melalui kaedah motivational interviewing (MI) kepada tahap keyakinan, berempati dan mengubah tingkahlaku pegawai pemulihan penjara di Sabah, bukti serta penambahan kajian sebagai rujukan.

Metod

Reka bentuk kajian

Kajian yang dijalankan adalah kajian kes yang berbentuk kuantitatif iaitu menggunakan eksperimen-kuasi yang bertujuan untuk melihat keberkesanan pengaplikasian latihan kaunseling penyalahgunaan dadah iaitu Motivational Interviewing, MI ke atas tahap keyakinan, berempati dan mengubah tingkahlaku dalam prestasi di kalangan pegawai penjara di Sabah.

Responden

Responden kajian adalah terdiri daripada pegawai pemulihan penjara yang bekerja di pusat pemulihan penjara di seluruh negeri Sabah. Pemilihan sampel dijalankan dari institusi penjara di negeri Sabah dan seramai 65 orang pegawai penjara dipilih untuk kajian ini. Latihan dil-

akukan dalam kumpulan 5 orang. Tujuan pengkaji menggunakan pemilihan subjek berdasarkan pemilihan yang diberikan bantuan daripada ketua institusi penjara adalah untuk memudahkan pengkaji mendapatkan responden dengan lebih teratur. Pemandangan kemahiran ini disasarkan kepada pegawai pemulihan penjara di Sabah yang tiada mempunyai pengetahuan mengenai AMI.

Lokasi Kajian

Peserta akan dipilih oleh Penjara Sabah berdasarkan keperluan jabatan. Peserta yang menerima latihan ini berupaya mengaplikasikan kaedah ini dalam rawatan mereka bersama klien selepas menjalani latihan ini. Latihan dijalankan di Kota Kinabalu. Tempat ini berdasarkan kemudahan logistik dan faktor berkaitan penempatan pegawai penjara. Oleh kerana tujuan projek adalah untuk melihat penguasaan kemahiran, maka sesi simulasi akan dirakam dan digunakan sebagai salah satu instrumen latihan. Oleh itu kemudahan membuat rakaman secara sempurna (seperti bilik, peralatan rakaman dan kepakaran juruteknik rakaman) perlu disediakan. Justeru itu semua bengkel latihan akan diadakan di bilik latihan yang telah disediakan oleh pihak penjara.

Alat Kajian

Instrumen kajian yang digunakan adalah satu set soal selidik yang terdiri daripada dua bahagian iaitu maklumat demografi dan persepsi keberkesanan latihan. Selain itu, mekanisme pengukuran penguasaan kemahiran akan dilakukan (pre dan pos) dengan menggunakan instrumen, Counseling Response Questionnaires (untuk kemahiran refleksi dan empati), Confidence and Knowledge Scale (untuk pengetahuan dan keyakinan) dan The Behavior Change Counseling Index, BECCI (kemahiran membuat pengiktirafan,

membuat rumusan, kemahiran soalan terbuka, kemahiran kaunseling mengubah tingkah laku).

Counseling Response Questionnaires (CRQ) mengandungi 6 skenario klien yang dibina oleh Ernst (2007) berdasarkan Helpful Responses Questionnaire oleh Miller et al. (1991). CRQ adalah instrumen untuk mengukur respon empati (kenyataan reflektif) oleh subjek berdasarkan skenario yang diberikan. Respon subjek terhadap skenario diberi kadaran (rating) berdasarkan skala likert lima mata. Semakin tinggi kadaran, semakin tinggi kemahiran respon empati. Rating terhadap respon subjek akan ditentukan melalui panduan yang diberikan oleh Miller et al. (1991). Rujuk Jadual 4.

Confidence and Knowledge Scale ialah alat kajian yang dibina oleh Poirier et al. (2004) adalah untuk mengukur pengetahuan dan keyakinan melaksanakan kaunseling. Keyakinan melaksanakan kaunseling berkaitan keyakinan untuk berkomunikasi, keupayaan menilai tahap perubahan klien dan keyakinan subjek menjalankan intervensi AMI. Lapan item berdasarkan skala likert di mana skala 1, "sangat tidak yakin" dan skala 5, "sangat yakin". Nilai skor yang didapati melambangkan keyakinan melaksanakan kaunseling dan semakin tinggi skor, semakin tinggi keyakinan dan sebaliknya. Rujuk Jadual 4.

Instrumen yang terakhir ialah The Behavior Change Counseling Index, BECCI iaitu instrumen yang direkabentuk untuk memberi skor terhadap penggunaan kaunseling mengubah tingkahlaku. Rujuk Jadual 4.

Tatacara Kajian

Untuk memindahkan kemahiran khusus kaunseling penyalahgunaan dadah OARS (Open Question, Affirmation,

Reflection, Summarizing) dan kemahiran mengubah tingkah laku kepada 65 orang pegawai penjara di Sabah berkaitan strategi Adaptasi *Motivational Interviewing* AMI dengan mengikut tatakata yang dibenarkan. Pegawai pemulihan penjara akan dilatih selama 5 hari dengan pelbagai kaedah latihan termasuk ceramah, demonstrasi, main peranan, sesi dialog dan analisis perbincangan ke atas rakaman simulasi. Mekanisma pengukuran penguasaan kemahiran akan dilakukan (pre dan pos) dengan menggunakan instrumen *Counseling Response Questionnaires* (untuk kemahiran refleksi dan empati) dan *The Behavior Change Counseling Index*, BECCI (kemahiran membuat pengiktirafan, membuat rumusan, kemahiran soalan terbuka, kemahiran kaunseling mengubah tingkah laku).

Analisis Data

Analisis data akan menggunakan Ujian -t pengukuhan berulang (paired samples t-test) digunakan untuk membuat perbandingan ujian antara respon empati, tahap keyakinan dan tahap mengubah tingkahlaku sebelum dan selepas latihan. Analisis deskriptif dan inferensi (ujian-t

sampel berpadanan) menggunakan pengatucaraan computer IBM SPSS “International Business Machines Statistical Package For Social Sciences” versi 21.0 digunakan untuk menganalisis data kajian. Oleh kerana kajian menjalankan borang soal selidik, ia perlulah disemak dan memastikan semua maklumat diisi dengan lengkap. Analisis data akan menggunakan Ujian -t pengukuhan berulang (paired samples t-test) digunakan untuk membuat perbandingan ujian pra dan pos. Data kemudian akan dimasukkan ke dalam IBM Statistical Package for Social Sciences (SPSS) versi 21.0. Selain itu, proses penyaringan perlu untuk memastikan data tersusun dan keputusan data dilihat semula sebelum membuat analisis bagi menguji hipotesis kajian.

Kebolehpercayaan

Reliabiliti digunakan bagi mengenalpasti kebolehpercayaan alat kajian dalam keberkesanan kemahiran Empati, Keyakinan dan Tingkahlaku sebelum dan selepas latihan. Rujuk Jadual 1. Hasil analisis mendapati ketiga-tiga alat kajian sesuai digunakan kerana reliabiliti melebihi 0.7. Realibiliti bagi empati sebelum latihan ialah .939 dan selepas latihan .769.

Jadual 1
Keputusan Reliabiliti Bagi Perbezaan Keberkesanan Kemahiran Empati, Keyakinan dan Tingkahlaku Sebelum Dan Selepas Latihan

Pembolehubah Terikat	item	Sebelum	Selepas
Empati	8	.938	.782
Keyakinan	6	.871	.872
Tingkahlaku	11	.745	.930
Skala penghargaan	10	.461	.306

Manakala bagi keyakinan sebelum latihan ialah .874 dan selepas latihan ialah .909. Selain itu tingkahlaku iaitu keputusan reliabiliti sebelum latihan ialah .626 dan

selepas latihan ialah .919. Akhir sekali reliabiliti bagi skala penghargaan sebelum latihan ialah .461 dan selepas latihan ialah .306 dan didapati ianya kurang dari 0.7.

Hal ini kerana bilangan responden bagi skala penghargaan ialah kurang daripada 30.

Keputusan

Hasil analisis deskriptif menunjukkan responden seramai 65 orang, lelaki (72.6%) dan perempuan (16.4%). Kategori umur 31-40 tahun (37.0%) adalah peratusan paling tinggi berbanding kategori umur yang lain. Etnik bumiputera Sabah (42.5%) adalah subjek etnik yang lebih tinggi berbanding etnik yang lain. Kebanyakan subjek beragama Islam (72.6%) berbanding agama lain. Ke-

banyakan subjek memegang jawatan sebagai inspektor penjara iaitu dikategorikan dalam kumpulan perkhidmatan sokongan (75.3%) dan majoriti mereka (75.3%) adalah di gred gaji KA19-KA40, S17-S27, U29 iaitu dikategorikan dalam kumpulan pelaksana. Peratusan tempoh perkhidmatan yang tertinggi ialah di kategori 2 tahun sehingga 10 tahun (54.8%) dan kebanyakan subjek telah menamatkan pengajian hingga ke tahap Ijazah (32.9%) berbanding yang lain. Rujuk Jadual 2.

Jadual 2
Latar belakang responden (N=65)

Pembolehubah	Kekerapan	Peratus (%)
Jantina		
Lelaki	53	72.6
Perempuan	12	16.4
Umur		
20-30	25	34.2
31-40	27	37.0
41-50	11	15.1
51-60	2	2.7
Etnik		
Melayu	19	26.0
Cina	1	1.4
Bumiputera Sabah	31	42.5
Lain-lain	14	19.2
Agama		
Islam	53	72.6
Kristian	12	16.4
Gelaran Jawatan		
Kumpulan Pengurusan Profesional	10	13.7
Perkhidmatan Sokongan	55	75.3
Gred gaji		
Kumpulan Pelaksana (KA19-KA40, S17-S27, U29)	55	75.3
Kumpulan Pengurusan & Pengurusan (KA41-KA54,	10	13.7

S41)

Tempoh perkhidmatan		
1 Bulan – 1 Tahun	8	11.0
2 Tahun – 10 Tahun	40	54.8
11 Tahun – 20 Tahun	12	16.4
21 Tahun – 30 Tahun	4	5.5
31 Tahun – 40 Tahun	1	1.4
Taraf Pendidikan		
Spm	4	5.5
Stpm	14	19.2
Diploma	20	27.4
Ijazah	24	32.9
Sarjana	2	2.7

i) Aspek empati sebelum dan selepas latihan AMI.

Ujian-t sampel berpadanan digunakan bagi mengenalpasti perbezaan skor empati sebelum dan selepas latihan. Hasil analisis mendapati ada perbezaan skor

latihan dalam skor empati iaitu ($t_{(63)} = -21.90, k < .05$). Berdasarkan nilai min keseluruhan, didapati sebelum latihan ($Min=7.32, SP=2.68$) dan selepas latihan ($Min=19.2, SP=3.44$) mempunyai perbezaan yang ketara. Rujuk Jadual 3.

Jadual 3

Keputusan Ujian-t Bagi Perbezaan Keberkesanan Skor Empati Sebelum Dan Selepas Latihan

Pembolehubah Terikat	Pembolehubah Bebas	N	Min	S.P	t	Sig.
Empati	Sebelum	65	7.32	2.68	-21.9	.000**
	Selepas	65	19.2	3.44		

** $k < .01$

ii)Aspek keyakinan sebelum dan selepas latihan AMI.

Hasil analisis pada skor keyakinan pula mendapati ada perbezaan sebelum dan selepas latihan dijalankan iaitu ($t_{(63)} = -11.35, k < .05$). Berdasarkan nilai min keseluruhan, didapati sebelum latihan

($Min=26.30, SP=4.35$) dan selepas latihan ($Min=32.65, SP=3.48$) juga mempunyai perbezaan yang ketara. Rujuk Jadual 4.

Jadual 4

Keputusan Ujian-t Bagi Perbezaan Skor Tingkahlaku Sebelum Dan Selepas Latihan

Pembolehubah Terikat	Pembolehubah Bebas	N	Min	S.P	t	Sig.
Keyakinan	Sebelum	65	26.30	4.35	-11.35	.000**
	Selepas	65	32.65	3.48		

**k<.01

Berdasarkan Jadual 5 dibawah, hasil analisis ujian-t sampel berpadanan mendapati ada perbezaan skor latihan dalam tingkahlaku iaitu ($t_{(63)} = -14.65, k < .05$). Berdasarkan nilai min keseluruhan, didapati

sebelum latihan ialah ($Min=15.22, SP=4.48$) dan selepas latihan ($Min=29.26, SP=6.35$) dan ia menunjukkan ada perbezaan yang ketara.

Jadual 5

Keputusan Ujian-t Bagi Perbezaan Skor Tingkahlaku Sebelum Dan Selepas Latihan

Pembolehubah Terikat	Pembolehubah Bebas	N	Min	S.P	t	Sig.
Tingkahlaku	Sebelum	65	15.22	4.48	-14.65	.000**
	Selepas	65	29.26	6.35		

**k<.01

Perbincangan

Perbezaan Skor Empati Sebelum Dan Selepas Latihan

Ujian-t pengukuran berulang digunakan bagi mengenalpasti perbezaan skor empati. Hasil mendapati ada perbezaan skor berdasarkan nilai min keseluruhan sebelum latihan dan selepas latihan mempunyai perbezaan yang ketara. Kajian mendapati peserta yang terlibat dalam latihan kemahiran empati menunjukkan perubahan yang ketara selepas menjalani latihan yang diberikan. Kajian ini selaras dengan kajian William Miller et. al (2004) di mana kemahiran mendengar reflektif (respon empati) meningkat selepas menjalani latihan. Ini menunjukkan latihan AMI yang dijalankan telah memberi penekanan terhadap aspek latihan yang memfokuskan supaya subjek mampu untuk memberi respon empati ketika

menjalankan rawatan. Ini selaras dengan Barak (1990) mendapati empati meningkat selepas pelatih melibatkan diri dalam permainan simulasi. Ini terhasil kerana subjek mendapat pengalman menerusi pengalaman, melibatkan diri dalam main peranan dan menjalani latihan khusus bagi meningkatkan respon empati semasa latihan.

Empati adalah salah satu elemen yang bersifat universal dan boleh diterima pakai dalam hampir kesemua psikoterapi dan kerana itu ia adalah elemn yang tidak boleh diabaikan semasa latihan. Elemen berkaitan perubahan percakapan dan elemen kadar keseluruhan (evokasi, kolaborasi, autonomi) telah disusun untuk membantu subjek menguasai kemahiran memberi respon empati yang dianggap kritikal untuk rawatan dalam AMI. Manakala dari perspektif pelbagai budaya, kanselor yang dapat mempamerkan empati dapat menunjukkan sifat mengambil berat dan

pemahaman mengenai apa yang klien alami.

Perbezaan Skor Keyakinan Sebelum Dan Selepas Latihan

Hasil analisis pada skor keyakinan pula mendapati ada perbezaan berdasarkan nilai min keseluruhan sebelum latihan dan selepas latihan yang agak ketara. Dapatan kajian tersebut menunjukkan wujudnya perbezaan yang signifikan kesan latihan iaitu kemahiran keyakinan dengan menerapkan kemahiran adaptasi MI dalam kalangan subjek. Keberkesanan latihan AMI yang dijalankan dapat dilihat melalui perubahan keyakinan melaksanakan kaunseling yang disokong oleh kajian Rubak (2006) bahawa perubahan tahap kecekapan terapis boleh dinilai melalui keyakinan mereka menggunakan AMI sebagai strategi dalam rawatan mereka. Peningkatan keyakinan selepas menjalani latihan seperti ini juga disokong oleh dapatan kajian Goggin et al. (2010). Ini jelas mempamerkan subjek berkeyakinan akan berupaya mengekalkan dan menunjukkan kemahiran ketika berhadapan dengan klien. Tambahan elemen latihan turut mengandungi demonstrasi dan memperbanyakkan latihan main peranan dengan tujuan untuk memberi keyakinan kepada subjek. Latihan main peranan mengkehendaki subjek melakukan aktiviti berkaitan kemahiran yang disamoakan menrusi latihan tersebut. Format bengkel sebegini amat membantu subjek meningkatkan pengethaun berkaitan AMI, sikap dan keyakinan subjek yang selari dengan dapatan Lundahl dan Burke (2009).

Perbezaan Skor Mengubah Tingkah laku Sebelum Dan Selepas Latihan

Berdasarkan jadual diatas, hasil analisi ujian-t sampel berpadanan mendapati ada perbezaan signifikan dalam mengubah tingkah laku dan berdasarkan nilai min

keseluruhan sebelum latihan dan selepas latihan yang agak ketara. Ini selaras dengan kajian oleh Lane et al.(2008) yang mendapati bahawa kecekapan kaunseling perubahan tingkah laku (BECCI) adalah meningkat dalam kalangan subjek selepas mereka menjalani bengkel MI selaaa dua hari. Peningkatan ini adalah berkaiatan dengan elemen latihan yang diberikan. AMI merupakan strategi yang digunakan untuk membawa perubahan secara sukarela melalui perhubungan egalitarian kaunselor-klien.

Kajian ini juga membuktikan bahawa ia dapat mengukuhkan kedudukan AMI sebagai satu kaedah terapi dan dari segi nilai utilitarian, manual latihan yang terhasil boleh menjadi model latihan AMI di Malaysia selaras dengan kajian oleh Puteri Hayati, Shuaib Che Din dan Chua Bee Seok, (2013) berkaitan keakuran dan integriti latihan Adaptasi Motivational Interviewing. Oleh yang demikian, bengkel AMI ini telah dapat memberi kesan terhadap kecekapan pelatih dari aspek pengetahuan, penguasaan teknik AMI, respon empati, respon refleksi, kemahiran konsisten MI dan kemahiran keseluruhan MI (penerimaan, egalitarian dan empati) dalam tingkahlaku mereka.

Penutup

Kesimpulan daripada pendekatan yang digunakan sebagai sandaran ialah, keyakinan yang ada pada diri, kemahiran berempati, kemahiran mengubah tingkah laku adalah sangat penting perlu wujud dalam diri seorang pegawai penjara untuk mengendalikan individu disekelilingnya dan masyarakat penyalahgunaan dadah. Kemahiran kaunseling yang berkesan apabila diterapkan dalam diri seseorang individu akan dapat melahirkan seseorang yang mempunyai interaksi persekitarannya yang lebih baik jika dibandingkan dengan seseorang individu yang tidak

mempunyai kemahiran kaunseling. Kajian ini telah dijalankan bagi memenuhi tujuan iaitu sebagai membuktikan keberkesanan latihan kaunseling penyalahgunaan dadah dalam meningkatkan keyakinan, berempati dan mengubah tingkahlaku dalam kalangan pegawai penjara.

Masyarakat dan pendidikan adalah bergerak seiring kerana pendidikan adalah acuan membentuk insan. Perkara ini selari dengan program di Jabatan Penjara Malaysia memberikan latihan dan kemahiran kepada pegawai penjara dalam meningkatkan keyakinan, sifat berempati dan tingkahlaku yang positif. Perkara ini selari dengan The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) dengan slogannya 'Pendidikan Untuk Semua' (UNESCO 2000). Bekas Timbalan Perdana Menteri juga menyatakan, Malaysia menyokong pendekatan UNESCO berkaitan dengan Pendidikan Untuk Semua (Muhyiddin 2012).

Oleh yang demikian, kajian ini akan melihat keberkesanan pelaksanaannya dan cabaran pendidikan melalui sistem latihan kaunseling kepada pegawai penjara. Kewujudan ilmu kaunseling di dalam diri pegawai-pegawai penjara akan menjadikan mereka mempunyai tahap keyakinan diri, berempati dan mengubah tingkahlaku ke tahap yang lebih tinggi dari yang sedia ada supaya matlamat untuk mendidik pesalah-pesalah dipenjara yang terlibat dengan penyalahgunaan dadah kearah yang lebih positif dan jenayah dapat dikurangkan.

Rujukan

Akta Penagih Dadah (Rawatan dan Pemulihan) 1983 (Pindaan) 1998.

Adam, J. B. and Madson, M. B. 2006. Reflection and outlook for future of

addictions treatment and training: An interview with William R. Miller. *Journal of Teaching in the Addictions*. 5 (1): 95-110.

Burke, B. L. Arkowitz, H. and Dunn, C. 2002. The efficacy of motivational interviewing and its adaptations. In W. R. Miller and S. Rollnick. *Motivational Interviewing: Preparing people for change*, pp.217-250. New York: Oxford University Press.

Campbell, T. D., and Stanley, C. J. 1966. *Experimental and quasi-experimental designs for research*. Chicago: Rand McNally and Co.

Dunn, C., DeRoo, L. and Rivara, F. 2001. The use of brief intervention adapted from motivational interviewing across behavioural domains: A systematic review. *Addiction*. 96: 1725-1742.

Ernst, D. 2007. *Motivational interviewing and health coaching: A quantitative and qualitative exploration of intergration*. Doctoral Dissertation. University of New Mexico.

Hettema, J., Steele, J. and Miller, W. R. 2005. *Motivational interviewing*. *Annual Review of Clinical Psychology*. 1: 91-111.

Jabatan Penjara Malaysia. 2014. *Sinar Keinsafan*. Kajang: Penerbitan Jabatan Penjara Malaysia.

Kementerian Pelajaran Malaysia. 2012. *Dasar Pendidikan Kebangsaan*, Ed. ke-3. Shah Alam: Giga Wise Network.

Kadet SISKOR. (2012). Retrieved Julai29 2016, from Portal Rasmi Jabatan

- Penjara Malaysia Kementerian Dalam Negeri:
<http://www.prison.gov.my/portal/pa>
[ge/portal/hijau/siskor](http://www.prison.gov.my/portal/pa)
- Lane, C., Huws-Thomas, M., Hood, K., Rollnick, S., Edwards, K. and Robling, M. 2005. Measuring adaptation of motivational interviewing: The development and validation of Behaviour Change Counselling Index. *Patient Educ Couns.* 56: 166-73.
- Miller, W. R. 2004. Combined behavioral intervention manual: A clinical research guide for therapists treating people with alcohol abuse and dependence (Vol.1). Bethesda, MD: National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism.
- Miller, W. R., Hedrick, K. E. and Orloffsky, D. 1991. The Helpful Responses Questionnaire: A procedure for measuring therapeutic empathy. *Journal of Clinical Psychology.* 47:444-448.
- Miller, W. R. and Mount, K. A. 2001. A small study of training in motivational interviewing: Does one workshop change clinician and client behavior? *Behavioural and Cognitive Psychotherapy.* 29: 457-471.
- Miller, W. R. and Rollnick, S. 1991. *Motivational interviewing: Preparing people to change addictive behavior.* New York: Guilford Press.
- Miller, W. R. and Rollnick, S. 2002. *Motivational interviewing: Preparing people to change.* (2nd ed.). New York: Guilford Press.
- Miller, W. R. and Rose, G. S. 2009. Toward a theory of motivational interviewing. *American Psychologist.* 64 (6): 527-537.
- Muhyiddin Yassin. 2013. Malaysia to Help Unesco Members Achieve EFA Agenda. NST. 6 November 2013.<http://www.nst.com.my/latest/malaysia-to-help-unescomembers-achieve-efa-agenda-dpm-1.393790>.
- Muzium Penjara. 2014. *Jabatan Penjara Malaysia, Sejarah Penubuhan Sekolah Henry Gurney.* Melaka: Penerbitan Muzium Penjara Malaysia.
- Poirier, M. K., Clark, M. M., Cerhan, J. H., Pruthi, S., Geda, Y. e. and Dale, L. C. 2004. Teaching motivational interviewing to first-year medical students to improve counseling skills in health behavior change. *Mayo Clinic Proc.* 79: 327-331.
- Pusat Latihan. (2016). Retrieved Julai 30, 2016, from Pusat Latihan Pegawai Penjara Malaysia:
<http://jpmportal.prison.gov.my/plpp/index.php/en/profile-pulapen/sejarah-pulapen/pusat-latihan>
- Puteri Hayati dan Mohd Azhar. 2010. Kaunseling individu: Strategi adaptasi motivational interviewing, ami untuk pelatih PUSPEN. *Jurnal Antidadah Malaysia.* Jld. 7: No.1
- Puteri Hayati Megat Ahmad, and Md Shuaib Che Din, and Chua , Bee Seok (2013) Kesan latihan strategi kaunseling Adaptasi Motivational Interviewing (AMI) terhadap kaunselor pelatih. *Journal of Psychology and Human Development,* 1 (1). pp. 22-28.
- Project MATCH Research Group. 1997. Matching alcoholism treatments to

client heterogeneity: Project MATCH post treatment drinking outcomes. *Journal of Studies on Alcoholism*. 58: 7-29.

UNESCO. 2000. World Education Forum. Education for All: Global Monitoring Report. Dakar Senegal.

White, W. L. and Miller, W. R. 2007. The use of confrontation in addiction treatment: history, science, and time for a change. *The Counselor*. 8:12-30.

White, L. L., Gazewood, J. D. and Mounsey, A. L. 2007. Teaching students behavior change skills: description and assessment of a new motivational interviewing curriculum. *Medical Teacher*. 29: 67-71.